

Генры Лоўсан

З паэзіі аўстралійскіх абшараў

*Пераклад з англійскай
Лявона Баршчэўскага*

Мінск
Выдавец Зміцер Колас
2023

УДК 821.111(94)-1

ББК 84(8Авс)-5

Л81

Серыя заснаваная ў 2016 годзе.

Рэдкалегія серыі:

Л. Баршчэўскі, Зм. Колас, І. Крэбс,
Г. Ліхтаровіч, А. Хадановіч, Г. Янкута

Пераклад зроблены паводле крыніц:

<http://gutenberg.net.au/ebooks22/2200591h.html>

<https://allpoetry.com/Henry-Lawson>

На вокладцы:

Джон Лонгстаф.

Партрэт Генры Лоўсана (1900).

ISBN 978-985-23-0208-1

©Баршчэўскі Л. П., пераклад на беларускую мову, 2023.

©Дызайн серыі. Русецкі М. І., 2016.

©Афармленне. Выдавец Зміцер Колас, 2023.

З КНІГІ
«КАРОТКІЯ ГІСТОРЫ ПРОЗАЙ І ВЕРШАМ»
(1894)

Здзек з хлопца
(A Derry on a Cove)

Блакiт, цень чарнаты ў вачах, стаяў ён прад судом,
Зламаны голас быў і нос зламаны быў суздром.
Аб шапку выцiраў ён нос, мармычучы ўвесь час:
– Вось так заўжды: палiцыянт адно здзек чынiць з нас,
Збыткуе ён з такіх, як я, сумленных рабацяг,
З усіх нажытых мазалёў, што маюць на руках.
Спадар суддзя, я ж бачу ваш з ухмылкаю пагляд,
Палiцыя таксама кпiць з такіх, як я, зашмат.
– Чаму б вам працу не знайсцi? («Ага, чаму б і не?».)
– Нiчога ж тут, спадар суддзя, нiдзе не свецiць мне...
Кручуся сям, кручуся так, а вынiк – проста жах,
Бяда, калi палiцыянт здзек чынiць з рабацяг...
Шляхетна-сапсаваны, ён мяне ў судзе праняў,
Ды я шэсць месяцаў пры тым астрогу атрымаў –
Адно сказаў: – Клянуся я Юпiтэрам: нiдзе
Палiцыянт не будзе нам спагадваць у бядзе.

З КНІГІ

«У ДНІ, КАЛІ СВЕТА БЫЎ ШЫРОКІ» (1896)

*Рандарова дачка*¹

(The Free Selector's Daughter)

Ля Ла́хлана² яе спаткаў,
Сказаў: абавязкова
Я пабяруся шлюбам з ёй,
З дачкою рандаровай.

Я ў бацькі парабкам служыў,
Араў, даіў каровы
Аж месяц, каб нарэшце быць
З дачкою рандаровай.

Начуўся розных ад яго
Гісторый ды прамоваў –
Што зробіш, калі хочаш быць
З дачкою рандаровай.

¹ Рандар – даўняя гутарковая назва вольнага арандатара зямлі.

² Лахлан – рака, якая цячэ цераз увесь штат Новы Паўднёвы Уэльс у Аўстраліі.

Я кінуў люльку, чысціў рот,
Галіў і вусы, й бровы,
Каб хоць пацалавацца змог
З дачкою рандаровай:

Пасля даення выйшаў раз
З кароўніка праз дзверы
І з малаком прынёс вядро
Я пад павець да Мэры.

Цадзіў я ў міску сырадой,
Яна ж трымала сіта,
Ёй чырвань шчокі заліла,
Як я сказаў адкрыта,

Што мушу я пакінуць дом,
Што мне тугі не знесці...
Тут пацалунак мне яна
Дазволіла нарэшце.

Вядро ўбаку – я абдымаў
І быў ужо гатовы
Аддаць усё, каб быць павек
З дачкою рандаровай!

Балада пра паганятага
(The Ballad Of The Drover)

Дэйл Гары, паганяты,
Быў маладых гадоў.
Раўнінай камяністай
Вяртаўся ён дамоў.
Душа яго спявала,
Яго конь дужы нёс.
А побач конь уючны
Цяжкія рэчы вёз.
У Квінслендзе скаціну
Дэйл пасвіў сотню дзён.
І дома ўсе прывыклі
Да гэткага здавён.
Ён думаў пра нявесту,
Заводзіў нейкі спеў,
І ў кайстры ціха посуд
У такт яму звінеў.
У далечы – аблокі,
Замглёны далягляд...
Ды неўзабаве будзе
Дом родны акурат.
Ён ехаў. Час папоўдні
Ляніва плёўся так.

І ланцужкі, і посуд
Яму звінелі ў такт.
Ды з часам стала неба
Чарнільных поўна хмар,
Дзесь бліснула маланка,
Пачуўся грому ўдар.
Але спяшаўся Гары –
Аж конь трываў ледзь-ледзь –
Раку перад паводкай
Праехаць каб паспець.
Грымоты б'юць зацята
Ў яго над галавой,
І па сасмяглай пашы
Вада плыве ракой.
Зліваюцца патокі
Ў нястрымную раку.
Ля берага схавацца
Няма дзе рыбаку...
І, дужым коням грывы
Кудлацячы сваім,
Сабаку мовіць Гары,
Што быў заўжды пры ім:
«Ці ж нам з табой баяцца
Паводак ды грамоў?
Што б ні было – патрапім
Да вечара дамоў!»

І коней паганяты
Тады павёў убок,
Каб пераплыць у буру
Пагрозлівы паток.
І паляцеў у бездань
Вады конь верхавы,
Ды ўдарыла тут хваля
Вышэй ад галавы!..
Сярод паводкі шэрай
Яшчэ былі відны
Сабака й конь уючны –
Ля берага адны.
Ў самотным доме марна
Дзяўчына прасядзіць:
Хлапцу па вольных пашах
Не ездзіць, не хадзіць.
Яго сабака верны
У бездань зноў нырнуў,
Дзе гаспадар вось толькі
Жывы быў і – тануў.
Ды, страціўшы ўсе сілы
Ў няўрымслівым віры,
Ідзе на дно таксама
Сабака той стары.
Размоклаю раўнінай
І праз узгоркі ўсе

Цяпер дадому вестку
Уючны конь нясе.
І мокры ён, і брудны,
І змораны такі.
Пабрынкаваюць у кайстры
Начынне й ланцужкі...

.....

Ўсе буры – ў акіяне,
На сушы – ціша й гладзь.
Кілімы зеляніны
На роўнядзі ляжаць.
Але ў кагосьці сэрца
Крывяніць зноў і зноў
Смуткуючы па хлопцу,
Што спіць між чаратоў.

Калі вернуцца дзеці дамоў *(When the Children Come Home)*

Гаспадарка на захадзе, ў краі глухім –
Там працуе жанчына, старая зусім;
Напявае: «Мне час адпачыць не прыйшоў,
Ажна покуль не вернуцца дзеці дамоў».

І арэ яна, й доіць, і пасвіць каня,
Ладзіць плот і зграбае салому штодня,
«Не пакіну я працы, – ад рання пяс, –
Ажна покуль не вернуцца дзеці мае».

Прамінула пяць год, як памёр яе муж,
Ён на Божай пасцелі пытаўся: «Чаму ж
Можаш дзесяць сыноў ты сабе ўзгадаваць,
А ці будзе хто потым цябе даглядаць?»

Раз было: загарлаў да яе хіжы люд:
«Ці хадзяін удома?» – Хавае свой спуд:
«Прэч! Інакш павітае вас Эндзі-сыноч,
Акурат ён працуе тут непадалёк...»

«Прэч!» – выкрыквае, хоць і ад страху дрыжыць,
Бо ў самоце гаротнай нялёгка ёй жыць,
І ўсё кажа старая сабе, што сыны
Недзе побач: ганяюць скаціну яны.

Ах, яно ж і нікому не трэба з дзяцей:
Хтосьці ў горадзе ўжо і – амаль багацей.
Ды мармыча яна: «Зберагу гэты кут,
Покуль хоць бы адзін не паселіцца тут...»

Больш горды, чым ты
(A Prouder Man Than You)

Як ты родам, за мой лепшым, ганарышся моцна так,
Як шляхетным выхаваннем выхваляешся няўзнак,
Не спрабуй другую скрыпку проста так мне ў рукі даць,
Бо я нават болей горды, як з табою параўнаць!

Як ты ганарышся званнем ці пасадаю сваёй
І саромеешся нават недзе побач стаць са мной,
Як на ўбор мой, надта сціплы, пачынаеш ты зважаць,
Не турбуйся: больш я горды, як з табою параўнаць!

Як з табою нехта важны побач вуліцай ідзе,
Ты са мною не вітайся аніколі й анідзе.
Што знаёмыя мы – нават я не буду намякаць:
Ведаю, што больш я горды, як з табою параўнаць!

Як жывеш ты беззаганна ды шануеш чысціню,
А я меў не гэткіх продкаў бездакорных – не зманю, –
Ты запэцкацца не бойся: нам жа разам не лятаць.
Птах я просты, ды... больш горды, як з табою параўнаць!

Мне заступніцтва не трэба: золата або майно
Аніколі не заменяць шчырасці, усё адно.
Роўным быць з табою толькі я й хацеў бы пажадаць –
Больш тады не буду гордым, як з табою параўнаць!

Спеў і ўздых

(The Song and the Sigh)

Па строме долу спываў ручай,

Між дубоў тых векавых.

Са спевам нёсся вадаграй,

А з дубровы пачуўся ўздых.

І ўздых, і спеў памкнуліся ўніз,

Абгіналі адно на шляху

Стромы схіл, які над долам навіс

Бурым волатам убаку.

Пад бакасаў крык іх гоман аціх,

Дзе злачынец у багне ляжыць,

Даляцелі да рэчкі – і ў той жа міг

Перасталі на свеце жыць.

А струмень жыцця ўсё цячэ й цячэ

У нястрымных вірах сваіх.

А над ім лунаюць яшчэ і яшчэ

Несмяротныя спеў і ўздых.

З КНІГІ «ПОКУЛЬ КАЦЯЛОК КІПІЦЬ» (1896)

Там мой сабака...

(That There Dog O' Mine)

[Балада ў прозе]

Макуары, стрыгаль, трапіў у ліхі выпадак. Папраўдзе кажучы, ён удзельнічаў у п'янай бойцы ў прыдарожнай халупе, з якой даў лататы з трыма пераломамі рэбраў, разбітай галавою ды рознымі дробнымі парэзамі. Яго сабака, Тэлі, быў цвярозым, але брутальным удзельнікам п'янай бойкі і ўцёк адтуль з ламанай нагою.

Пасля гэтага Макуары ўзваліў на плечы свае манаткі й, хістаючыся, дакльпаў сцежкаю даўжынёю з дзесяць міль аж да лярарні Юніён-Таўн. Аднаму Богу ведама, як ён гэта зрабіў. Сам ён дакладна не ведаў. Тэлі ўсю дарогу кульгаў ззаду за ім на трох нагах. Медыкі аглядзелі пашкоджанні мужчыны й былі здзіўленыя яго трываласцю.

Бывае, што і лекары здзіўляюцца – што праўда, не заўсёды гэта паказваюць. Вядома, яны яго прынялі, але што да Тэлі, то запырэчылі. Сабак на тэрыто-

рыю не пускалі. «Вам давядзецца прагнаць гэтую псіну», – сказалі яны стрыгалю, калі той сеў на край ложка.

Макуары нічога не сказаў. «Мы, чалавеча, не можам пускаць сюды сабак», – сказаў доктар гучней, мяркуючы, што чалавек глухі. – «То тады звяжыце яго і пакіньце ў двары. – «Не. Ён павінен сысці. Сабакам на тэрыторыі быць забаронена».

Макуары павольна стаў на ногі, са сціснутымі зубамі хаваючы свой цяжкі стан, потым, пераадолюючы боль, зашпіліў кашулю на валасатых грудзях, узяў камізэльку і, хістаючыся, падышоў да кута, дзе ляжалі яго мэтлахі. «Што ты збіраешся рабіць?» – спыталі яны.

«Вы не дазволіце майму сабаку застацца?» – «Не. Гэта супярэчыць правілам. Сабакам быць на тэрыторыі забаронена». Ён нахіліўся і ўзяў быў свае рэчы, але боль быў занадта моцны, і ён прыхінуўся да сцяны.

«Вы што, вы што! Чалавеча! – нецярпліва ўсклікнуў доктар. – Вы, напэўна, звар’яцелі. Вы ведаеце, што вы не ў змозе выйсці на двор. Няхай наглядчык дапаможа вам распрануцца». – «Не! – прамовіў Макуары. – Не. Калі вы не бераце майго сабаку, то не бярыце і мяне. У яго зламаная нага, і ён хоча

вылечыцца гэтак жа сама, як і я. Калі я падыходжу, каб мяне сюды пусцілі, то і ён падыходзіць – і нават лепш». Ён змоўк, цяжка дыхаючы, і працягваў: «Вось гэты мой стары сабака верна і аддана ўсюды быў са мною гэтыя дванаццаць доўгіх цяжкіх і галодных гадоў. Ён – гэта... гэта адзіная істота, што калі-небудзь турбавалася пра тое, выжыву я ці ўпадуды згнію на гэтай клятай дарозе».

Ён зноў крыху адпачыў; потым казаў далей: «Гэта... той сабака, што быў вышчанены проста на дарозе, – сказаў ён з сумнай усмешкай. – Я насіў яго колькі месяцаў у сваім кацялку, а потым у сваёй кайстры з рэчамі, калі ён быў падбіты... І старая прыблуда, яго маці... яна хадзіла, зусім задаволеная сабою, і час ад часу нюхала той кацялок – каб проста пераканацца, ці ён у парадку... Яна бог ведае колькі гадоў хадзіла за мною. Яна хадзіла за мною, аж пакуль не аслепла – і яшчэ год пасля таго. Яна хадзіла за мною, ажно пакуль ужо не здолела поўзаць у пыле, і... і тады я забіў яе, бо не мог пакінуць живою!»

І зноў ён зрабіў паўзу. – «А вось гэты стары сабака, – працягваў ён пасля, дакранаючыся вузлаватымі пальцамі да задранага носа Тэлі, – гэты стары сабака быў са мною – дзесяць гадоў; і ў паводкі, і ў сухмені, і ў добрыя часы, і... і ў цяжкія – збольшага ў цяжкія; і ўтрымліваў мяне ад вар'яцтва, калі ў мяне не было

ні сябрука, ні грошай на самотнай сцежцы, і быў са мною тыднямі, калі я быў п'яны – апоены ды атручаны ў клятых халупах; і выратаваў мне жыццё не адзін раз, і часцяком атрымліваў удары нагамі й праклёны замест падзякі; і дараваў мне за ўсё гэта; і... і змагаўся за мяне. Ён быў адзінаю жывой істотаю, якая заступілася за мяне супраць таго паўзучага націску ляманту ды вэрхалу, калі яны насядалі на мяне там, у халупе – і ён жа пакінуў свой след на сім-тым; і... і я таксама». Ён яшчэ раз замоўк.

Потым ён перавёў дых, моцна сціснуў зубы, узяў на плечы свае манаткі, ступіў у проймаўшча дзвярэй і зноў павярнуўся тварам да астатніх. Сабака, кульгаючы, выскачыў з кутка і трывожна паглядзеў угору. «Гэты сабака, – сказаў Макуары людзям са шпіталю, – лепшы сабака, чымся я чалавек – а здаецца, чым і вы таксама – і большы хрысціянін. Ён быў мне лепшым таварышам, чым хоць калі-небудзь быў я для любога чалавека, ці любы чалавек для мяне. Ён даглядаў за мной; колькі разоў бараніў мяне ад рабунку; змагаўся за мяне; ратаваў мне жыццё і трываў п'яныя ўдары нагамі ды праклёны замест падзякі... і дараваў мне. Ён быў для мяне сапраўдным, шчырым, сумленным і адданым сябрам, і я не збіраюся пакідаць яго цяпер. Я не збіраюся яго выганяць на дарогу са зламанай нагою. Я... Божачка мой! мая спіна!»

Ён застагнаў і пахіснуўся наперад, але яны схапілі яго, скінулі хатуль і паклалі стрыгалья на ложак. Праз паўгадзіны ён быў зручна зафіксаваны. «Дзе мой сабака?» – спытаў ён, ачомаўшыся.

«О, з сабакам усё ў парадку, – досыць нервова прамовіла медсястра. – Не турбуйцеся. Доктар на дварэ займаецца яго нагою».

З кнігі
«ВЕРШЫ ПАПУЛЯРНЫЯ І ГУМАРЫСТЫЧНЫЯ»
(1900)

Дождж у гарах
(*Rain in the Mountains*)

У цёмных фарбах прыгажосць,
Калі імгла ў даліне.
Пераадольваючы млосць,
Цямнеюць гор вяршыні.

Імгла ўвесь засціць краявід
Да краю далягляду.
А там, дзе ўступамі граніт, –
Пачатак вадаспадаў.

Над галавой нябёс свінец,
І поўнач, што на ўзбоччы,
Святлу звястуе дня канец,
Звястуе цемру ночы.

Ды, любая, хай дождж ліе,
Не будзе ён бясконцы,
Як думкі сумныя мае –
Удзень прагляне й сонца.

Дні заўзятых баёў

(The Battling Days)

Бяры піпку, сядай у высокі фатэль.

Твая жонка хай побач сядзіць.

Ссунь калені й, як хочаш, сабе мудрагель,

што «іначай павінна ўсё быць».

Цела шмат ты набраў ды маралі, стары,

і балбочаш: «Было кепска ў нас».

Толькі я ўсё адно вярнуцца б хацеў

у цяжкі той даўнейшы час.

Нам складана было ў дні заўзятых баёў,

што ліхія былі не раз,

Толькі я ўсё ж, відаць, вярнуцца б хацеў

у цяжкі той даўнейшы час.

Не хацеў нават дзікі авёс расці

на зямлі, куды мы прыбылі.

(І не верыў ні я, ні мае сябрукі,

што ўзысці яму з той зямлі.)

Ды цяпер красуе ўздоўж сцежак авёс,

пра імпэт кажа наш, што не згас.

Я пасеяў бы зерне – вярнуцца б адно

у цяжкі той даўнейшы час.

Землі мы адкрываем або ідзём

у салон ці плавём у тур,

І ў такіх жа, як мы, працякае жыццё
так павольна, марудна, без бур.
Пэўна ж, добра «прыемнай паездкі!» крычаць,
засяліўшы чацвёрты клас,
Толькі я ўсё адно вярнуцца б хацеў
у даўнейшы, бадзяжны час.
У суботы бывае ў нас лішні фунт,
каб у горад паехаць калі –
Нам жа ў тыя надзвычай цяжкія часы
і паўкроны за шчасце былі.
І хадзілі ў штанах залапленых мы –
дзе той быў гарнітур ці прас?
Толькі я ўсё адно вярнуцца б хацеў
у даўнейшы, камічны, час.
То былі Мы ды Свет, і схадзілі мы
безліч розных сцяжын і дарог,
Кожны з нас быў тады мужчына й сябрук –
не якісьці пакутнік-бог.
Не захоча свет жыць заўжды як след,
а жывём жа мы, як набяжыць,
Вам жа трэба зашмат – каб парадак быў, лад,
бо «іначай павінна ўсё быць».
Мелі час мы цяжкі, дні заўзятых баёў,
што ліхія былі не раз,
Толькі я ўсё ж, відаць, вярнуцца б хацеў
у цяжкі той даўнейшы час.

Мой сябар-крытык

(My Literary Friend)

Напісаў я неяк вершык, даспадобы ён быў мне,
Друкаваны даў асобнік сябру: хай, маўляў, зірне.
Сябар, твор мой пахваліўшы, ўбачыў там і недахоп:
«Каб там рытм яшчэ паправіць,
то, напэўна, лепш было б».

Рытм палепшыў я, дзе сябар колькі мне падкрэсліў слоў –
Верш надрукаваў і сябру паказаць прынёс ізноў.
Паглядзеўшы, ён сказаў мне: «З рытмам добра ўжо, аднак
Рыфмы кепскія» й канкрэтна паказаў мне, што і як.

Я засеў за працу: свечку ў сподку аж спаліў да дна,
Рыфмы выправіўшы дбайна, ўсё зрабіў я давідна.
«З формаю цяпер парадак, – сябар пагадзіўся мой –
А цяпер заняцца варта ў вершы думкаю самой».

Сеў ізноў за стол я, рупна выправіў і сям, і там,
Думаў, дзе і як я рады з беспарадкам думак дам.
Запісаў, прынёс да сябра. Ён прыгледзеўся пільней
І сказаў: «А я ж, напэўна, гэткае чытаў даўней».

Горшых вершаў не бывае, кажуць чытачы мае,
Грэбаванне думкай сябра лепш пісаць мне не дае.
І яны перакананы: сябру-крытыку найперш
Я заўжды паказваць мушу кожны свой радок і верш.

Прафесійны вандроўнік *(The Professional Wanderer)*

Калі ты ў вандроўках доўгіх недзе шмат гадоў правёў
І гатовы ледзь не плакаць па часах былых ізноў,
Уяўленню падуладны, хочаш верыць мроям, снам,
У якіх пабачыць пражнеш тых, што засталіся там –
Ты разлады ўсе забудзеш і паверыш моцна так,
Што іх дзень пры дні турбуе, дзе падзеўся ты, бядак.
Кепска ім служыў даўней ты – будзеш думку мець адну,
І, маўляў, тваё вяртанне будзе ім у навіну.
Бо твой голас памяняўся й твар змяніўся пакрысе,
І цябе хвалююць рэчы і не тыя, і не ўсе...
Вось тады шукай ты грошы (ці іх нека ашчаджай)
І набудзь салідны «Глэдстан»¹, гарнітур сабе прыдбай,
Як належыць, прычашыся і, расфранчаны такі,
Заявіся ў дом, дзе, пэўна, ўжо чакаюць сваякі.
Ды пасля, як ты пабудзеш дома хоць бы пэўны час,
Сваякам прыесца тое, што прывёз ты напаказ.
Ад сяброў пачуеш кпіны, ў голасе дзяўчатак – здзек,
Што захоплена крычалі: «Ах, як ты змяніўся, Джэк!».

¹ Дарагія коштам, разнастайныя сумкі маркі Gladston вядомыя ў Аўстраліі з 1854 г.

Ты насыцішся сваяцтвам у штодзённай мітусні,
За сталом пачуеш сваркі, можа, й тры разы на дні,
То зірні: праеў ты грошы, твой убор – абы які,
Можа, час прыспеў вандровак на чатыры ўсе бакі?

З кнігі «Гадаванцы бушу» (1902)

Пусціць колам капялюш
(Send Round the Hat)

З Кнігі Бушу¹ й дурню такі завет:
Трэба колам пусціць капялюш,
Калі хтосьці ў бядзе – хоць катаржнік ён,
Хоць вядомы ды слаўны муж.

¹ Аўстралійцы называюць словам «буш» (іначай кажучы, «кустоўе») вялікія, не засвоеныя чалавекам абшары сваёй краіны, парослыя невысокімі кустамі, звычайна бураватага колеру.

Верш з навелы «Тая красуня ў войску»
(That Pretty Girl in the Army)

«Я ў піўбары ў сябра Ўоці часта ўвечары бываю,
Ў галаве піўную пару й звон бутэлек адчуваю.
Бо, як моліцца за Ўоці войска, то й мяне малітва
Згадвае ці так, ці йначай, перш чым распачнецца бітва,
Адгучыць малітва тая – загрымяць зноў барабаны,
Царства Вечнае для грэшных нас рыхтуючы старанна.
Ды сугрэшнікаў люблю я! Волю дам сваёй ахвоце,
Каб пачулі наша войска – калі моліцца за Ўоці!»

(ВЕРШЫ З НАВЕЛЫ «ДЖЭК КОРНСТАК»)

Уводзіны. Позірк у хлапечыя гады
(Introduction – A Glimpse of Boyhood)

«Ад рэчкі заходняй хлапцы-сябры
Са школы хутчэй бягуць,
Каб ветру подых злавіць ля гары
Ці недзе ў ваду нырнуць».

Джэк Корнстак-падлетак

(Jack Cornstalk in his Teens)

«Ён быў бы, папаўшы не ў Сад, а ў Каўчэг,
Не ў радасць людзям ці скаціне,
Гарэзнік, што ў малпаў бы выклікаў смех,
Такое хлапчо ў рабацінні.

Ў вяках будзе грукаць яго барабан
На войнаў бясконцай пуціне –
Стагоддзі сыходзяць, як ранкам туман,
Жывое ж – хлапчо ў рабацінні.

Дзе хочаш, ён прыйдзе на свет, і калі
Свет знішчыцца Часам, пакіне
Свае колькі слоў жыхарам на зямлі
Апошнім – хлапчо ў рабацінні».

Джэк Корнстак-паганяты
(Jack Cornstalk as a Drover)

«Прыборка, шаргаценне шчоткі
Ў задушлівы дзень акурат.
Нібыта й блізіцца, а ўсё-ткі
Заўжды – далёкі далягляд».

(Рыфмаванка з бушу)

Вартаўнік яго брата

(His Brother's Keeper)

За нястачы і голад, і смагу
У пустынных, бязлюдных краях,
Што схадзіў вартаўнік-бедалага,
Ды за працу ў чарцей на рагах
Я вышэйшым яго ў кожным слове
За царкоўнікаў тых прызнаю,
Што разумныя казані мовяць
Без увагі на паству сваю.

**З КНІГІ «КАЛІ Я БЫЎ КАРАЛЁМ
І ІНШЫЯ ВЕРШЫ» (1905)**

***Тое, пра што нам цяжка казаць
(The Things We Dare Not Tell)***

Палі яшчэ ўвосень прыгожыя ўсе,
і сонца праменіцца ласкай,
мы ў марах лунаем, але ж пакрысе
прывыклі хавацца пад маскай:
прыязныя ўсмішкі суздром удаём,
ды сутнасці нам не схаваць:
Што сэрцы палаюць пякельным агнём –
нам цяжка пра тое казаць.
Гібее любоў, што згубілі здаўна
ў падступнай былой мітусні,
на жаль, раскашуе на свеце мана,
а праўды не чутна ані,
пад жудаснай маскай цвіце кожны міг,
наяве нідзе не відаць,
што ёсць рэчы страшныя – толькі ж пра іх
ніхто не павінен казаць.
Хоць пыхаю грудзі напоўнены ў нас,
ды крояцца ў іх нашы сэрцы,

Каб іх разнасцежыць, наш сённяшні час
зробіўся б цудоўным, паверце!
Не знікне хлусня, не мінецца ніяк:
Яе ўсё-ткі трэба знішчаць,
Бо губіць нам душы – пра гэта, аднак,
нам цяжка, ах! цяжка казаць.
Прад пыльнай святыняй мы кленчым адны
ці ўсходні наведваем храм,
За веру старую мы п'ём ля труны,
і неба ўсміхаецца нам.
Змаганне сыходзіць у нас на нішто,
каб перажываць і трываць,
Бо з тых, што загінулі, нам аніхто
пра тое не здолеў сказаць.

Пад аховай вашых вінтовак
(As far as your Rifles Cover)

Вы, што ў рабстве галечы, багацця і пыхі
звыклі жыць сотні год,
Знішчыць хочаце дух, што на вольных
абшарах гадуе народ?
Хай і ўдасца атрад вам рассяць
апошні сялянскі й часова
Вы ўтрымаеце вольны наш край
пад аховай вінтовак,
Ды пакуль ваша золата нішчыцьме горы,
дзе схоў ваяроў,
Покуль золата ваша выпальвацьме гоні
паўстанцкіх палёў,
Покуль прагнасць сваю здавальняцьме
аматар чужога –
Пад аховай вінтовак вам жыць пастаянна, нябогам.

Таксама цыган

(Gipsy Too)

Гаспадар запальваў лямпу ў карчме,
І, мяне не ўбачыўшы зноў,
Там казалі са здэкам вяскоўцы: «Ай, ён
Недзе ў табары, у цыганоў!»

Аўстралійцаў дзікіх выхадкі ім
З «Дэйлі Мэйл»¹ вядомы даўно.
Ды цыган жа і я з паходжання, й што
Ў галаве ў іх – мне ўсё адно.

«О, цыганскі зброд – то адны бахуры²
І хітругі, й зладзюгі суздром!»
Дык і я ж на поўдні дзічыну еў,
Гэткім самым быў бахуром.

«Цыганы – гэта змрочны маўклівы збой,
Што цягаецца па старане!»
Але ж з іх і я – то прамовяць тады
Пару слоў і ўсміхаюцца мне.

¹ Назва брытанскага таблоіда, які выходзіць з 1896 г.

² Байструкі (*разм.*).

Мне ж калісьці дама адна, ў гадах,
Пачала па далоні гадаць:

«Ты смяяцца можаш і можаш ты
Пра мяне, што захочаш, казаць –

Раскажу я пра ўсё, што з табой было,
Бо я праўду заўжды гавару».
І сказала пра ўсё, што было, і што
Недзе ў табары я памру.

Малая ж дама той самай начы
Мне дарыла ў кутку безліч ласк.
Зоркі ззялі, і неба ззяла тады,
І з вачэй плыў чароўны бляск...

А наўкол буяла вясна, і свет
Новым стаў мне, як перад канцом.
Я ж паходжаннем быў цыган – таму
«Добра дзеўцы з цыганскім хлапцом!»

Прамінупі Лета, Восень, Зіма,
Ажыло ўсё, нібы акіян.
Табар стаў ля журботнай Тэмзы старой,
Дзе з ажыны вырас паркан.

Дзеўка ззянню зоркі вандроўнай здалёк
Не хацела даць веры ўдвая,
Ды мы ўбачымся ў тлуме цыганскіх душ,
Бо паходжаннем гэткі й я.

Расставанне *(The Separation)*

Замала ведалі мы свет,
Хоць добрыя былі,
Драбніцы падзялілі нас –
Я ведаю, калі.

Памерла, хтось казаў, любоў,
Скуль ведаў ён, аднак?
Была б яна слабою – мы б
Не чубіліся так.

Замала ведалі мы свет –
Абое, я і ты.
Мы іншых слухалі ў імгле
Уласнай слепаты.

Казаў хтось: гэта эгаізм,
Скуль ведаў ён, аднак?
Былі б мы сябелюбцы, то б
Не разышліся так.

Знак з неба наш суццішыць боль –
Убачыць бы яго!
Ты пры самотным ложку ўкленч,
Я ўкленчу – ля свайго.

Давай памолімся з табой
За дзён былых святло.
Калі б мы ўкленчвалі тады,
Расстання б не было.

Пра тых, што адкупляюць сваю віну
(The Men Who Live It Down)

Я грашыў, як і іншыя – каб мне у пекле гарэць,
І сябры мне казалі найлепшыя: «Ты адсюль з'едзь».
Ці ж я затхлага духу мястэчка замала глынуў,
Калі б'е барабан людзям, што адкупляюць віну?
Я хадзіць магу вуліцай тут і вачэй не хаваць,
Хто захоча, той здзекліва можа з мяне збыткаваць.
Як успомню дзяцінства й юнацтва, бязрадасны лёс,
Праўду знаем пра тое мы ўдвох – толькі я ды Хрыстос!
Я грашыў, але ж я чалавек і ўзняміся яшчэ
З жахаў дзён, змроку болю, што гэтак нясцерпна пячэ.
Могуць людзі ўбок вочы адводзіць,

пакуль я на свеце живу,

Ды галовы іх спрахнуць, перш чым я схілю галаву!
Ах! тхары, што з ахвотаю бэсцяць усіх там і тут –
Толькі ж свет больш лагодны й не пнецца
ўчыняць самасуд.

Сэрца ёсць, што карону заслужыць сабе, й не адну,
Ёсць зіхоткі пагляд, што адкупіць любую віну.
Поціск моцныя рукі ёсць, які абуджае давер,
Уздымае ўва мне мора даўніх надзеяў цяпер;
Ёсць і той, што стаяцьме пры Божай пасцелі маёй,
Шанаваць будзе памяць па грэшнай істоце людскай...

Калі крэпам жалоба мой даўні партрэт ахіне,
Ўрэшце ўцяміце вы, як замала вы зналі мяне.
Баязліўцы ды блазны дапетраць, зірнуўшы ў труну:
«Тут асоба ляжыць, што сваю адкупіла віну».

З кнігі «Старэйшы сын» (1905)

Гарлачык на вадзе

(The Water Lily)

Жанчына маладая
Ў самотных бачыць снах
Ваду, сям-там – гарлачык,
Амежнік па баках.
А дзіця, матыльком
Крылцы ўзняўшы свае,
Ўскрайкам водным плыве і пяе:
«Мама, хадзі
Да мяне, да вады!
Стань на гарлачык, сюды, сюды!»
І самотніца-мама
Лямантуе ў журбе:
«Пачакай жа, дзіцятка,
Я лячу да цябе!»
Дзіцянё ж, матыльком
Крылцы ўзняўшы свае,
На гарлачык, на лісцік стае ды пяе:
«Мама, хадзі
Да мяне, да вады!
Стань на гарлачык, сюды, сюды!»

Апынуцца у плыні
Ёй моцна карціць,
Ды гарлачык знікае,
Жанчына не спіць.
У слязах прабуджэнне,
Бо дайшло да яе,
Што дух мёртвай дзяціны ёй п'яе і п'яе:
«Мама, хадзі
Да мяне, да вады!
Стань на гарлачык, сюды, сюды!»

**З кнігі «ВЕРШНІКІ ЛІНІІ ДАЛЯГЛЯДУ
ДЫ ІНШЫЯ ВЕРШЫ» (1910)**

Маім сябрам
(To My Friends)

Гэта песні сяброў, што цаніў я замала,
Недзе й спеў незвычайцаў маіх.
Гэта песні, што сэрца часцей не прымала,
Хоць жывіла пачуццямі іх.

Шчыра ваш
Генры Лоўсан, Сідней, 1910 г.

Слаўны порт Сідней
(The Bonny Port of Sydney)

Усмешку дорыць Сідней
Нябёсам; караблі
Ідуць у порт цудоўны
Амаль з усёй зямлі
Вы гэткай прыгажосці
Не бачылі спакон,
Як сонечны порт Сідней
Нам з берага відзён.
Глядзяцца звабна цені
Ў партах сярод начэй,
Але агнямі Сідней
Зіхціць за ўсе ярчэй.
Такі нязвыклы горад:
Бы ў дыяментах ён.
Святлом заліты Сідней
Нам з берага відзён.
Я рушыць мушу ў Лондан,
Імлісты, змрочны порт,
Дзе сонца ты не ўбачыш
Зімой, а ўночы – зор.

Я порт цудоўны Сідней
Магу й не ўбачыць зноў –
Сасню яго, як бачыў
З паўночных берагоў.

«**Навонкі**»

(«*Outside*»)

Курыць на палубе люльку хачу,
Трымаць рэчы ў багажні ўсе,
Ад тлуму прычальнага вольным быць,
Покуль судна плыве пакрысе.
Я прагну адстараніцца ад здрад,
Ад нікчэмных уцех і бед,
Ад белых твараў быць убаку,
Ад махання хусткаю ўслед.
Хачу мець сяброў на судне тут,
Мінулае збыць хачу,
Сваяцкія душы прагну знайсці,
Абы ззяла святло ўваччу.
Хачу да пірацкіх лайбаў даплыць,
Дзе вузее марскі далягляд,
Адчуць рухі палубы й дыхаць так,
Як дышае кожны пірат.

Пад гучанне барабана ***(At The Beating Of A Drum)***

Прышласць хай вас не пужае баявая, бо гучыць
Гімн Ваярскі й аўстралійцу ў бой без песні не хадзіць;
Спеў Аўстраліі гучацьме ў сэрцах нашых несціхана,
Калі мы шыхтамі выйдзем пад гучанне барабана.
Складзены ён будзе, можа, недзе ў цішыні начной,
Ды на ворага нагоніць страх, як пойдзем мы на бой.
Словы й музыка, ў самотным сэрцы ўзнікшы, палымяна
Прагучаць сынам да бітвы пад гучанне барабана.
Аўтара і не ўздагаюць, можа – хто ён быў такі,
Ды як Спеў Свабоды будзе ён гучаць на ўсе вякі.
Я кажу: наш Гімн Ваярскі людзі вывучаць старанна,
Як Аўстралія працнецца пад гучанне барабана.

Як яно было спачатку
(As it was in the Beginning)

Як яно было спачатку, так і скончыцца заўжды:
І сябры спазнаюць тое, і каханкі, і браты.
Як яно было спачатку – так і будуць гадаваць
Дзетак маці, а мужчыны йсці на бітву й паміраць.
Як пісалі ці казалі, барацьба – раней, пазней –
За Дзяржаву ці за Гонар будзе ці за за сэнс Ідэй,
Пра Закон, Правы, нянавісьць да Адвечнае Ілжы
Жонкі штосьці памяркаюць – будуць паміраць мужы.
Як было яно, так будзе і далей між намі тут:
Хтосьці будзе падаць тварам у дарожны пыл і бруд,
З ранами, ў крыві пад небам ніцма будзе ён ляжаць –
Жонкі ціха шэпчуць модлы, а мужы йдуць паміраць.
Мы з братамі адкідаем намі ж пісаны закон,
За чужыя інтарэсы ўсе змагаюцца здавён,
Аж дзяўчаты ў нас апратку хлопцаў надзяваць пачнуць
І туды на бітву рушаць, дзе мужы на смерць ідуць.

Аўстралійская акацыя
(*The Wattle*)

Даўно было: помню, як ляжыць
Дзяўчына ў труне; мы ёй
На грудзі акацыю з ружай кладзём,
Схіліўшыся над труной.
Я ж бачыў смерці дужых мужоў,
Скажыце мне: хто, далібог,
Акацыю з большым правам ёй
У ногі пакласці мог?
На свеце пасля пабачыў я
Шмат розных рэчаў і дзіў,
Але між іншых краёў найбольш
Аўстралію я цаніў.
Пісаў я ёй і ёй служыў,
Хай недзе й цяпер зманю –
Хто з большым правам ёй пакладзе
Акацыю ў даланю?

Ружа

(The Rose)

Край любім мы ў порсткім руху свету,
На глебе з цёрнам мы любім гэту,
Якую ніхто й не ведае дужа,
Цудоўную ружу. Ах! любім мы ружу.
Ніхто пра яе нам нічога не скажа
Ля плота заходняга ці на пляжы,
Ды мы яе знаем, бо кожны пачуў жа:
Нам л'юбая ружа. Ах! л'юбая ружа.
Нам л'юбая ружа, калі ў дамавіну
Яе пакладуць перад вечным спачынам!
Ах, гэтак запозна, запозна мы тужым,
Што ружу любілі, любілі мы ружу!

З КНІГІ «ДЛЯ АЎСТРАЛІІ
ДЫ ІНШЫЯ ТВОРЫ» (1913)

Дзень перад смерцю маёй
(*The Day Before I Die*)

Я маю вэрхал у галаве і працы па горла, так!
Штось крэмнаю ў ложку тут; на мне
мой блазенскі каўпак.
І робіцца страшна, што буду я
заняты ўвесь працаю той,
Пакуль не скончу яе якраз у дзень перад смерцю маёй.
Шмат рэчаў на свеце, якія час
марнуюць трывала й даўно:
Любоў (забірае яна найбольш)
і рыфмы, й, вядома, віно.
Шмат працы я маю, якую б зрабіў
і, ўрэшце, свой неспакой
Прагнаў бы прэч я акурат у дзень перад смерцю маёй.
Ты з ложку, мой скарб, мяне падымі,
мне трохі віна налі
І да маёй хоць на хвілю шчаку пяшчотна сваю прытулі.
Скажу табе, што ўражаны я цярплівай любоўю такой,
Бо не паспею таго сказаць у дзень перад смерцю маёй.

Вялікая цішыня чакання
(That Great Waiting Silence)

Дзе шукаць прароцтваў нам? Дзе доказаў шукаць?
Дзень святочны, тлумны брук; і дах, і вокны спяць.
І аркестр, і сцягі, ў натоўпе глухне спеў,
І цішыні чакання цень той тлум накрывць паспеў!
Дзе ж той смех, дзе воплескі васьмігадзінных дзён?
Дзе душа без клопату й святочны гул чуцён?
Нібыта ў тлуме й гамане натоўп павесялеў,
Ды цішыні чакання цень яго накрывць паспеў!
Ах! як цешыць сэрца мне груз молата аб сталь:
Інжынеры нашыя! аж я ў слязах амаль:
Тое, што вы робіце, ацэньвае ўвесь свет
(Гарматы аўстралійскія – як будучыні след).
Ззяе сонца раніцой у мроіве смугі,
Ў цішы лейбарысцкія за вокнамі сцягі¹.
Хоць рабочы люд живе нібы як хоча сам,
Новы вецер дзьме, аднак, насустрач тым сцягам.
Выберам якую мы з бліжэйшых пуцявін,

¹ У 1910 г. левацэнтрысцкая Лейбарысцкая партыя Аўстра-ліі ўпершыню выйграла парламенцкія выбары ў краіне.

Ці квахтаннем кплівы Рыд¹ здаволіцца жанчын?
І ў людзей найлепшых ёсць абыякавасць, сумнеў,
А цішыні чакання цень іх ахінуць паспеў.
Хлусяць ім у вочы зноў і круцяць, і няўзнак
Праўду змешваюць з маной ды кажуць: трэба так...
Спрытна гіцаль удае, які ён дабрадзеі,
Ды цішыні чакання цень паспеў накрыць людзей.
Вы, браты, працуючы кайлом, пяром сваім,
Вы, браты, хто думае пра ўсіх і аб усім,
Лёс сваёй Аўстраліі вызначце спаўна,
Аж пакуль не зробіцца Нацыяй яна.

¹ Джордж Рыд, былы прэм'ер-міністр Аўстраліі, а на той час Вярхоўны прадстаўнік Аўстралійскага Саюза пры каралю Вялікабрытаніі, быў галоўным палітычным апанентам аўстралійскіх лейбарыстаў, якіх, у сваю чаргу, падтрымліваў аўтар верша.

Кожны мусіць мець вінтоўку
(Every Man Should Have a Rifle)

З думкай я пяро трымаю, покуль дом глухі й нямы,
Што «адтуль» знак нейкі маю я пра надыход вайны.
А ў куце – знак, што не згіне, бо цяпер заўжды ў мяне
Скрыначка з боезапасам на зялёным тым сукне.
Ўсёй хачу краіне мовіць, каб трымаў у галаве
Селянін, клерк, бізнэсовец: трэба мець нам рэчы дзве.
Не, не песню баявую – без ніякай мітусні
Дух ваярскі мы ўзгадуем у выпрабаванняў дні!
Без карэт, без барабанаў, без плюмажаў дарагіх
Лагерам тады мы станем побач ля партоў сваіх;
Партыі спрабуюць лоўка мірам гандляваць. А ў нас
Кожны мусіць мець вінтоўку і патроны на запас!

Пра што мы ўсе забылі?

(What Have We All Forgotten?)

Пра што мы ўсе забылі, як надышоў год сёмы?
Мы Нацыяй паўсталі, а Час ліхі, вядома.
Публічныя рабункі, хлусня, якой не сцерці,
Разлады і падступствы – ва ўсім аблічча смерці!
Вар'яцтва, здрада, п'янства шалеюць пакрыёма...
Пра што ж мы ўсе забылі, як надышоў год сёмы?
Забылі, што ў нас поўны і склепы, і аруды,
Што воўны ды пшаніцы ляжаць самотна груды,
У горад траціць грошы шыбуе люд вясковы,
Ў яго здаровы выгляд, убор дыхтоўны, новы.
Асветлены ўвесь горад, у гульнях хтось заўзяты...
Пра што ж мы ўсе забылі гадзінаю дзясятай?
«Мы» край наш паядналі, шмат гарадоў, мястэчак,
У полі спраўна жалі ды стрыглі тых авечак.
З лугоў прыйшоўшы ў горад (у ззянні мігатлівым
Ліхтарняў мы натоўпам рабіліся гуллівым),
У гарадах, пасёлках прыборку «мы» рабілі,
Ды ці пра мір для люду, пра дождж мы не забылі?
Што намі ўсцяж забыта ва ўсёй раскошы дому?
(А я тут большы грэшнік, чым іншыя, вядома.)

Пра што ж мы ўсе забылі – на захадзе, на ўсходзе?
(Я ж, бласлаўлены двойчы,
больш вінны ў той прыгодзе.)

Давайце ўсе, хто грэшны, разумных хто не слухаў,
Перад Дабром уклечым, яго аддзячым Духу!

У Краі Апусумаў

(In Possum Land)

Апусумаў чароўны Край –
Там прыгажосць нябёс начных,
Струменіць светлынёй ручай,
Ніякі шум не рэжа слых.
У небе – зоры наўсуцэль,
Ва ўлонні ціхіх пошумаў,
Ах, каб нам пасцяліць пасцель
На ноч сярод апусумаў.

Перш як нам пабрацца шлюбам *(Before We Were Married)*

Чарназём яшчэ быў шэры, неўрадлівы на зіму,
За пяцьсот даўжэзных міляў і пятнаццаць год таму.
Мелі мы адно з сабою, перш як нам пабрацца шлюбам,
Кацялок, хатуль маленькі...

ах, вярнуць бы час той з любай!
...Берагі ракі зялёнай стужкаю віліся там,
Крочылі па іх мы, й добрым цэлы свет здаваўся нам.
Час мы бавілі шчасліва, мы цягалі рыбу з тоні,
Перш як нам пабрацца шлюбам.

Ах, каб так было і сёння!
Праз Вільготныя Раўніны¹ йшлі мы разам па зямлі,
Хоць зімой бывалі буры, восенню дажджы лілі.
Харчаваліся ў намёце кепска згатаванай груцай –
Разам мы былі, й хацеў бы я ў той час яшчэ вярнуцца!
Звілісты бальшак на Мельбурн, абдымаю зноў і зноў
Шэравокую дзяўчыну ў футры – проста ля слупоў...
Помню: ў небе блякне поўня, небасхіл усё цямнейшы...
Быў пасля ў нас шлюб.

Я ж прагну ў час вярнуцца той, даўнейшы.

¹ Маецца на ўвазе субрэгіён «Марльбара» ў Аўстраліі, на паўночным усходзе штата Квінсленд.

Тутэйшая ружачка

(The Little Native Rose)

Ніхто не дзівіцца ў нас кветцы
Ярчэйшай, прыгажэйшай,
Ды ўвагу мала хто скіруе
Да ружачкі тутэйшай.
Да тэлапéй¹ і да акацый
Давер у нас даўнейшы –
Хто ж ведае не ў нашым краі
Аб ружачцы тутэйшай?
Ды йснуе тое, што не вяне:
Хоць, можа, і слабейшы,
Але такі ён незабыўны –
Пах ружачкі тутэйшай.

¹ Ружовая аўстралійская кветка, якая зрабілася афіцыйным сімвалам штата Новы Паўднёвы Уэльс.

Час грахам тваім вярнуцца

(When Your Sins Come Home to Roost)

Як баішся ты прад люстрам стрыжку новую рабіць,
То расчэсваеш валоссе грабянцом, як мае быць,
Як свой час ты прысвячаеш

розным дробным рэчам тым –
Час грахам тваім вярнуцца й зноў у доме жыць тваім.
Іншыя грахі ўчынялі, ты ім дараваў даўно,
Недзе ўсе грашылі разам – ты маўчаў, трываў адно.
Недзе час ты бавіў з сябрам, з выпіўкай – віна твая,
Не дзяліў яе ні з кім ты – большала яна ўдвая.
Птушкі сон твой перапыняць, выпусціўшы кіпцюры,
Да сваёй штодзённай працы вернешся ты да пары.
Рукі знойдуцца, якія ў прорву падпіхнуць – між тым
Час грахам тваім вярнуцца й зноў у доме жыць тваім.
Ты ж парупішся, каб пільна сцерагчыся ад няўдач,
І навокал не пачуюць лаянку тваю ці плач.
Без залішніх слоў ты станеш ваяром ці вартавым,
Як грахі памкнуцца ў доме атабарыцца тваім!
І яны не будуць болей гэтак чорна выглядаць,
Зможаш ты слабейшым душам іншым трохі спагадаць;
І з усмешкаю няўлоўнай станеш прыкладам ты ім,
Як грахам дарэшты ўтульна зробіцца ў жытле тваім.

Узлёт надзей

(When Hopes Ran High)

Свет малады – узлёт надзей,
Мы, з прагай вечнага жыцця,
Іх апявалі найгучней,
Ажно да самазабыцця.
Праўдзівы свет – узлёт надзей;
Мы ў шчырасць верылі сяброў.
Ды ў праўду горкую пазней
Узлёт надзей тых перайшоў.

**З КНІГІ «О, МАЯ АРМІЯ!
ДЫ ІНШЫЯ ПЕСНІ» (1915)**

Трое ціхіх паноў
(The Three Quiet Gentlemen)

У Францыі ёсць ціхі пан: ён на аўто ганяе
(Хіба ж машын брытанскіх гул вам не вярэдзіць слых?)
Ёсць іншы ціхі пан, які ні зорачак не мае,
Ні зроду не насіў мундзір – ёсць шмат паноў такіх.
З ім побач ціхі трэці пан (ён з тых, якія маюць
У «зваблівым Парыжы» ўцех штовечар дужа шмат):
Як на прагулку трое ўсе ў машынах выязджаюць,
Равуць яны мацней за гук нямецкіх тых гармат.
Пан ёсць яшчэ адзін, які адправіўся ў Расію
(Ці добра грукат капытоў па лёдзе вам чуцён?),
Каб на прасторы паглядзець, прывабныя такія,
І ў Петраградзе каб пачуць калядны ціхі звон.
Звястуе петраградскі звон народзіны Хрыстовы
Тады, калі непадалёк кроў стыне у людзей
І сэрцы б'юцца ў распачы пад сцюжаю суровай
За грукат у Берліне той у шмат разоў гучней.

Дарожны марш *(The Route March)*

О, браты, вы чулі, як спяваюць дзеці?
Як спяваюць дзеці, калі войска йдзе на марш?
Сонца грэе, ці дажджыць –
Непаўторна спеў гучыць!
Ці калі вы чулі, як пяюць дзяўчаткі,
калі шыхт шыбуе наш?
Ці, браты, вы чулі гэткі спеў дзіцячы –
Як спяваюць дзеці кожнаму жаўнеру, што ідзе?
Спеў дзіцячы дзіўны быў –
На забыты ўжо матыў.
Ці вы чулі спеў дзяцей, што праз усе часы вядзе?
Хочаце, браты, чуць спеў дзіцячы?
Хочаце чуць спеў пад сонцам
ці пад праліўным дажджом?
Вы пачуеце рыданні,
Песні й шчырыя вітанні,
Плач сірот, як хлопцы нашы зноў
Свой павітаюць дом!

З ВЕРШАЎ, ЯКІЯ НЕ ЎВАЙШЛІ Ў ПРЫЖЫЦЦЁВЫЯ ЗБОРНІКІ

Паўднёвага Крыжа сцяг (*Flag of the Southern Cross*)

Сыны Аўстраліі, ёй будзьце верныя –
Вывешвайце Крыжа Паўднёвага сцяг!¹
І песні спявайце ўрачыстыя, мерныя –
Вывешвайце Крыжа Паўднёвага сцяг!
Заліты крывёй землякопаў чырвонаю,
Хай зробіцца вашаю ён абаронаю –
Вывешвайце Крыжа Паўднёвага сцяг!
У бруд яго пхаюць забойц памагатыя –
Вывешвайце Крыжа Паўднёвага сцяг!
Мы ж гонару й годнасці слугі заўзятая –
Вывешвайце Крыжа Паўднёвага сцяг!
Як пойдучь на нас азіяты каварныя,
Пакажам ім навукі нашы змагарныя –

¹ Сцяг Паўднёвага Крыжа (залаты крыж з адмысловымі канцамі на цёмна-сінім фоне) стаў вядомы як сімвал удзельнікаў паўстання аўстралійскіх землякопаў-золатаздабытчыкаў супраць каланіяльных працадаўцаў у штаце Вікторыя ў 1854 г.

Вывешвайце Крыжа Паўднёвага сцяг!
Хай пільнасць да Ангіі ў нас не прытупіцца –
Вывешвайце Крыжа Паўднёвага сцяг!
Мы ўсе пра сябе мусім самі парупіцца –
Вывешвайце Крыжа Паўднёвага сцяг!
Навошта нам рукі ды сэрцы суровыя?
Нашто ўзгадавалі нас нівы паўднёвыя –
Вывешвайце Крыжа Паўднёвага сцяг!
Прад Лісамі страх не патрэбны й Драконамі –
Паможа нам Крыжа Паўднёвага сцяг!
Мы лепш пад руінамі ляжам чырвонымі –
Акрые нас Крыжа Паўднёвага сцяг!
Хоць лёсы паўстанцаў і сталіся горам нам,
За высылкі іх нам не мусіць быць сорамна –
Вывешвайце Крыжа Паўднёвага сцяг!
Хай ціха сядзяць і нас ганьбяць лаяльныя,
Ды ззяе нам Крыжа Паўднёвага сцяг!
Не, мы не збаімся ў часы вырашальныя –
Вывешвайце Крыжа Паўднёвага сцяг!
Бо збэсцяць ангельцаў сцягі іх чырвоныя,
Рабункі іх выклічуць словы праклённыя –
Вывешвайце Крыжа Паўднёвага сцяг!
Ці ж грудзі баімся падставіць пад кулі мы? –
Вывешвайце Крыжа Паўднёвага сцяг!
Да здзерцаў нянавісць хіба ж не адчулі мы? –
Вывешвайце Крыжа Паўднёвага сцяг!

Пакажам, што нашай зямлі ўсе мы вартыя,
Гадуйма наш Дух, будзьма цвёрдыя, ўпартыя! –
Вывешвайце Крыжа Паўднёвага сцяг!
І хай будзе ноч, хай дзень светла зазьяе нам –
Вывешвайце Крыжа Паўднёвага сцяг!
У цвёрдасці нашай хай Госпад спрыяе нам,
Акрые нас Крыжа Паўднёвага сцяг!
Цудоўны наш край гультаямі прададзены,
На глум з маладых ён бывае аддадзены –
Вывешвайце Крыжа Паўднёвага сцяг!
Вывешвайце спераду й будзьце нязломныя –
Вывешвайце Крыжа Паўднёвага сцяг!
Пралітай крыві будзьце ўдзячныя, помныя –
Вывешвайце Крыжа Паўднёвага сцяг!
Вывешвайце сцяг і, як будзеце сілаю,
Вам вызначыць лёс – з Воляй быць ці з магілаю.

1887

Смех і насмешки
(Laughing and Sneering)

На свеце ёсьць і смех, і грэх,
Жыцця крутыя сцежкі –
Мне лепшы з Бобі Бёрнсам смех,
Чым з Байранам насмешкі.
Венера ўсмешкай вал марскі –
Не кпінамі, спадарства,
Спыняла – вось закон які,
Закон, а не штукарства.

1889

На кожным беразе каханкі
(Sweethearts Wait on Every Shore)

Яна сядзіць ля цёмнае пратокі,
Што з берага пачырваніў пясок;
І праз Усход, дзе акіян шырокі,
Удаль плыве, куды сягае зрок.
Ды ўсё дарма, бо Купідон ямчэй
Даўно ўсё выклаў – кажа так паданне:
«Той, хто кахаў, кахаць будзе яшчэ:
На кожным беразе каханкі ж – у чаканні».

1890

Заткні сабе вушы й змагайся

(Lay Your Ears Back and Fight)

Калі п'еш ты з «чашы скрухі» (ўсе паэты так завуць)
І не можаш усміхнуцца – толькі крыва рот самкнуць,
Не шукай спагады, жалю, лёс свой не цвялі ані –
Тых, хто ў рот глядзіць, адпрэчвай,

шкадавальнікаў гані!

Свет пустакішэнны часам можа надта жорсткім быць,
Клопат можа твае вусы закруціць і апусціць,
Ты бядзе не паддавайся – выдыхні ды адпачні,
Тых, хто ў рот глядзіць, адпіхвай, шкадавальнікаў гані!
Як законы прыцягнення пхаюць сэрца недзе ў дол,
«Стрэлы» з «прашчаў» далятаюць

нібы да ўсяго наўкол,

Як сядзіш без дроў у хаце (гаманцом і не звіні!),
Тым, хто ў рот глядзіць, дай дыхту,

шкадавальнікаў гані!

Як паблякне пазалота будучыні, дык тады
Будзь хоць трохі іранічны, ну а ўсмешлівы – заўжды;
Маску ўздзень на твар, а потым іншым бокам адварні,
Шкадавальнікаў панішчы, ціхіх слухачоў – гані.

1891

Нэдава далікатнасць

(Ned's Delicate Way)

Даведаўся Нэд: свой тытунь я скурыў,
Прасіць жа ў яго – ганарлівы я!
Хоць гонар такі ён за дурасць лічыў,
Ды знаў – я натура датклівая.

Кажу я сабе: «Не прасі ў яго, не!»,
Ды чую: цярпенне канчаецца...
І тут ён: «Тытунь новай маркі ў мяне!
Курні во' й скажы – падабаецца?»

1892

Зоркі на захадзе

(The Western Stars)

Ў ложку я ляжаў маркотны,
Галаву ўзняў ледзь-ледзь.
Дагараў той дзень спякотны,
Я ж хацеў сам дагарэць.

А на захадзе ў нябёсах
Зорак золата плыло,
І на сэрцы, мне здалося,
Ўжо крыху лягчэй было.

1893

Чарлі Тэрнер¹
(*Charley Turner*)

У спевах Чарлі – Польшчы скон.
Ён сэрца поўніць вам журбой,
Ды вас штурхае, кліча ён,
За Польшчу каб пайшлі на бой.

1894

¹ Гаворка ідзе, відаць, пра сучаснага Гары Лоўсану спевака (магчыма, таксама – баксёра), які выконваў песню, звязаную са 100-годдзем паўстання на чале з Тадэвушам Касцюшкам.

Скажу я вам, вандроўнікі...

(I'll tell you what you Wanderers)

Скажу я вам, вандроўнікі: пакуль без дому вы,
Дзяўчат пагляды выкіньце дарэшты з галавы!
Няпроста з'ехаць ад сяброў і жыць з сабой сам-насам,
Няпроста ў цяжкія часы цягацца трэцім класам,
Зрывацца з месца кожны раз і лахі браць пад пахі...
Калі ж не маеш ні граша, ні добрай апранахі,
То пацалункаў з ласкамі ты не чакай дарма,
І пачуцця цяжэйшага на свеце больш няма.

1894

Тому Брэкену¹
(*To Tom Bracken*)

Каб Кендала² шляхі схадзіць,
Імшы ты мусіш ладзіць
І ласкі Божае прасіць,
Што ты – новазеландзец.

Так я кажу, й табе найлепш
Уцяміць трэба будзе,
Што тыя, для каго пяеш –
Пароды годнай людзі.

1894

¹ Томас Брэкен (1843–1898) быў новазеландскім паэтам, журналістам і палітыкам. Паходзіў з Ірландыі.

² Томас Кендал (1772–1832), родам з Англіі, быў адным з першых хрысціянскіх місіянераў і асветнікаў у Новай Зеландыі, які, сярод іншага, вывучаў мову карэннага насельніцтва маоры.

Позірк назад

(A Backward Glance)

Мінулае добрым словам
Прыгадвае памяць твая.
Але ж ці так жыць нанова
Яшчэ раз ці змог бы? Не я!

Ды праўду я ад падману
Адрозніваю. Таму,
Хлапецтва ўзгадаўшы старанна,
Найлепшае ў прышласць вазьму.

1897

Сцяг нашых лёсаў
(The Flag of our Destinies)

Што імкнуць нашы межы ў мора абсяг
І што нацыю ведае свет –
З тым цяпер шасцізорны лунае сцяг,
Разгарнуўшыся годна, як след!

Ты ад хцівасці, Божа, нас барані,
Ад хлусні й ад ліха ўсяго –
Мы, апроч крыві нашай, нічым ані
У жыцці не заплямім яго!

І ні кветак, ні пустазелля шукаць
Мы ў мінулым не будзем сваім,
Пра здабыткі ж нашы й бацькоў казаць
Будзем горда іншым усім!

На якую б нас ні вялі з дарог
Мір жаданы ці войны зноў,
Хай адвагай і сілай надзеліць Бог
Сэрцы новых і мужных сыноў!

1899

Два паэты

(The Two Poets)

Жылі два паэты на свеце гэтым,
Нашчадкам сваім на ўцеху:
Адзін з іх быў скрухі й журбы паэтам,
Другі быў паэтам смеху.

Яны простых слоў шукалі заўсёды,
Што ўзбудзяць пачуццяў плойму.
Іх слухаў той, хто цяпеў нягоды,
І хто весяліўся па-свойму,

Хто бачыў свет жыццярадасна збоку,
Пра заўтрашні дзень не думаў,
А хтосьці ў душы адчуваў палёжку
Як бачыў на іншых цень суму.

Паэты памерлі знянацку, а потым
Раптоўна людзі дапялі:
Меў нораў вясёлы – паэт журботы,
А смешны – марнеў ад жалю.

1905

Недапісаныя кніжкі

(Unwritten Books)

Здаецца, ўсё адно і тое ж:
І той, і гэты паміраў –
Хоць і дайшоўшы да вяршыняў, –
Не здзейсніў найпільнейшых спраў:

Не дапісаў найлепшых кніжак
Не дарабіў сваіх карцін,
Не выказаў слоў найважнейшых –
Так свет пакінуў не адзін.

1910

Уначным цягніку
(On The Night Train)

Бачыў хто з вас буш-кустоўе ўночы з цягніка, з акна?
Здані чорных, ссохлых дрэўцаў,

чэзласць іх праз ноч відна;

Зрэдку ледзь вада праблісне; ў небе ж містыка адна...

Чулі вы халодна-цёплы голас, што гучаў згары:

«Маці-Буш я, то прыходзь жа, калі станеш ты стары»?

Бачыў хто з вас буш-кустоўе, што плыве ўсцяж паласой

Цёмнай, ціхай і нязменнай, таямнічай і старой?

Ці ж да тых варожых рэчаў злосць не робіцца слабой?

(Бо ўвесь час гучыць з кустоўя ад юначая пары:

«Маці-Буш я, то прыходзь жа, калі станеш ты стары».)

У прасецы ці ў прысадах (а не ў пуні пад страхой) –

Ці вы чулі голас Бушу проста ў вас над галавой:

«Моры, гарады табе ўжо сталі маскай нежывой,

А ў мяне ўсё тут зазьяе ў промнях новае зары!

Маці-Буш я, ты – мой любы, то прыходзь, ты ўжо стары!»

1922

ЗМЕСТ

3 КНІГІ

«КАРОТКІЯ ГІСТОРЫІ ПРОЗАЙ І ВЕРШАМ» (1894)

Здзек з хлопца 5

3 КНІГІ

«У ДНІ, КАЛІ СВЕТА БЫЎ ШЫРОКІ» (1896)

Рандарова дачка..... 6

Балада пра паганятага 8

Калі вернуцца дзеці дамоў..... 12

Больш горды, чым ты 14

Спеў і ўздых..... 15

3 КНІГІ

«ПОКУЛЬ КАЦЯЛОК КІПІЦЬ» (1896)

Там мой сабака... 16

3 КНІГІ

«ВЕРШЫ ПАПУЛЯРНЫЯ І ГУМАРЫСТЫЧНЫЯ» (1900)

Дождж у гарах..... 21

Дні заўзятых баёў..... 22

Мой сябар-крытык 24

Прафесійны вандроўнік 25

3 КНІГІ «ГАДАВАНЦЫ БУШУ» (1902)

Пусціць колам капляюш..... 27

Верш з навелы «Тая красуня ў войску» 28

(Вершы з навелы «Джэк Корнстак»)

Уводзіны. Позірк у хлапечыя гады	29
Джэк Корнстак-падлетак.....	30
Джэк Корнстак-паганяты	31
Вартаўнік яго брата.....	32

3 кнігі «Калі я быў каралём
і іншыя вершы» (1905)

Тое, пра што нам цяжка казаць	33
Пад аховай вашых вінтовак.....	35
Таксама цыган.....	36
Расстанне.....	38
Пра тых, што адкупляюць сваю віну.....	40

3 кнігі «Старэйшы сын» (1905)

Гарлачык на вадзе.....	42
------------------------	----

3 кнігі «Вершнікі ліні далягляду
ды іншыя вершы» (1910)

Маім сябрам	44
Слаўны порт Сідней	45
«Навонкі»	47
Пад гучанне барабана.....	48
Як яно было спачатку	49
Аўстралійская акацыя.....	50
Ружа.....	51

З КНИГІ «ДЛЯ АЎСТРАЛІІ
ДЫ ІНШЫЯ ТВОРЫ» (1913)

Дзень перад смерцю маёй	52
Вялікая цішыня чакання	53
Кожны мусіць мець вінтоўку.....	55
Пра што мы ўсе забылі?.....	56
У Краі Апусумаў	58
Перш як нам пабрацца шлюбам.....	59
Тутэйшая ружачка	60
Час грахам тваім вярнуцца	61
Узлёт надзей.....	62

З КНИГІ «О, МАЯ АРМІЯ!
ДЫ ІНШЫЯ ПЕСНІ» (1915)

Трое ціхіх паноў	63
Дарожны марш	64

З ВЕРШАЎ, ЯКІЯ НЕ ЎВАЙШЛІ
Ў ПРЫЖЫЦЦЁВЫЯ ЗБОРНІКІ

Паўднёвага Крыжа сцяг	65
Смех і насмешкі	68
На кожным беразе каханкі	69
Заткні сабе вушы й змагайся	70
Нэдава далікатнасць.....	71
Зоркі на захадзе	72
Чарлі Тэрнер.....	73

Скажу я вам, вандроўнікі... ..	74
Тому Брэкену.....	75
Позірк назад.....	76
Сцяг нашых лёсаў.....	77
Два паэты	78
Недапісаныя кніжкі.....	79
У начным цягніку	80

У серыі «Паэты планеты»,
акрамя зборніка «3 паэзіі аўстралійскіх абшараў» Генры Лоўсана,
таксама ёсць у продажы зборнікі такіх паэтаў, як:

Сапфо
Франчэска Петрарка
П'ер дэ Рансар
Ўільям Шэкспір
Ёган Вольфганг Гётэ
Габрыэла Містраль
Умар Хаям
Шарль Бадлер
Райнэр Марыя Рыльке
Фрыдрых Гельдэрлін
Генрых Гайнэ
Гіём Апалінэр
Эдгар По
Федэрыка Гарсія Лорка
Джон Кітс
Рыгор Барадулін
Дзімча Дэбялянаў
Гай Валерый Катул
Яраслаў Вырхліцкі
Ян Каханоўскі
Катры Вала
Канстандзінас Кавафіс
Барыс Пастарнак
Аляксандр Чакс
Хуан Рамон Хіменэс
Юлі Таўбін
Хаім Нахман Бялік
Баляслаў Лесьмян
Шандар Петэфі

Міхай Эмініску
Ўільям Батлер Ейтс
Эмілі Дыкінсан
Алесь Разанаў
Мацуа Басэ
Геарг Тракль
Сяргій Жадан
Рабіндранат Тагор
Сэсар Вальеха
Сігб'ёрн Обстфельдэр
Томас Стэрнз Эльёт
Арцюр Рэмбо
Нікалоз Бараташвілі
Фрыдрых Шылер
Умбэрта Саба
Марк Валерый Марцыял
Ўолт Ўітмэн
Візма Бэлшавіца
Мікола Зэраў
Адам Міцкевіч
Юсцінас Марцінкявічус
Бгартрыгары
Эдыт Сёдэргран
Ау Фу
Эрлінг Кітэльсен
Ўільям Блэйк
Уладзімір Маякоўскі
Томас Вянцава
Гунар Экелёф

Вільгельм Мюлер
Анакрэон
Энхедуанна
Архілох
Срэчка Косавел
Фернанду Песоа
К. І. Галчыньскі
Дзмітро Паўлычка
Захірыдзін Мухамад Бабур
Джордж Гордан Байран
Джакама Леапардзі
Міхась Стральцоў
Геарг Гайм
Стывен Крэйн
Стэйн Стэйнар
Назым Хікмет
Анна Ахматава
Цін Уевіч
К. К. Бачыньскі

Абу Убада аль-Бухтуры
Марына Цвятаева
Герыт Ахтэрберг
Нагапет Кучак
Іван Бунін
Поль Вэрлен
Нэлі Закс
Рой Кэмпбел
Сальваторэ Квазімада
Марыя Паўлікоўска-
Яснажэўска
Багдан Ігар Антоныч
Паўль Цэлан
Максім Багдановіч
Антонія Поццы
Валадымір Сасюра
Уладыслаў Шленгель
Язэп Пушча
Мацей Казімір Сарбеўскі

Антоні Эдвард Адынец

Лоўсан, Г.

Λ81 З паэзіі аўстралійскіх абшараў / Генры Лоўсан ; пер. з англійскай Лявона Баршчэўскага. — Мінск : Выдавец Зміцер Колас, 2023. — 88 с. (Паэты планеты).

ISBN 978-985-23-0208-1.

Генры Лоўсан (1867–1922) – паэт і аўтар кароткай прозы, належыць да безумоўных класікаў літаратуры Аўстраліі каланіяльнага перыяду і першых дзесяцігоддзяў яе незалежнага існавання. Яго творчасць адметная сваёй асаблівай шчырасцю і прастатою.

Адрасуецца шырокаму колу чытачоў.

ББК 84(8Авс)-5

УДК 821.111(94)-1

Серыя «Паэты планеты»

Літаратурна-мастацкае выданне

Генры Лоўсан

З ПАЭЗІІ АЎСТРАЛІЙСКІХ АБШАРАЎ

Дызайн *Марціна Русеўскага*

Рэдактары *Міхась Скобла, Георгій Ліхтаровіч*

Адказны за выпуск *Зміцер Колас*

Падпісана ў друк 30.12.2022. Фармат 60×90 ¹/₃₂.

Папера афсетная. Друк лічбавы.

Ул.-выд. арк. 2,02. Ум. друк. арк. 2,75.

Наклад 99 асобнікаў. Замова № х.

Выдавец і паліграфічнае выкананне
індывідуальны прадпрымальнік *Зміцер Колас*.

Пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі
выдаўца, вытворцы, распаўсюдніка
друкаваных выданняў № 1/291 ад 17.04.2014.

Пр. Незалежнасці, 105-14, 220114, Мінск.